



Ж.АБДРАХМАНОВ АТЫНДАГЫ КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ПРЕЗИДЕНТИНИН АЛДЫНДАГЫ МАМЛЕКЕТТИК БАШКАРУУ
АКАДЕМИЯСЫ

Чүй облусунда ТӨМ ишке ашырууга долбоордук мамиле

Кадыркулов Абдусамат



ЦЕЛИ



В ОБЛАСТИ
УСТОЙЧИВОГО
РАЗВИТИЯ



Долбоордук ыкма

Долбоордук ыкма Чүй облусунда мамлекеттик саясаттын максаттарына жетүү үчүн эффективдүү инструмент болуп саналат. Ал долбоорду ишке ашыруунун этаптарын так аныктоого, долбоордун натыйжалуулугун баалоо үчүн колдонула турган индикаторлорду белгилөөгө мүмкүндүк берет. Долбоордун натыйжаларына белгиленген максаттарга ылайык жетишүү керек. Долбоордук ыкманы колдонуу да аймактын туруктуу өнүгүшүнө жана анын экономикасынын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүнүн жогорулашына өбөлгө түзөт, анткени ал ресурстарды натыйжалуу пайдаланууга жана коюлган максаттарга жетүүгө мүмкүндүк берет. Жалпысынан Чүй облусунун мамлекеттик саясатында долбоордук ыкманы колдонуу аймакты натыйжалуу жана жемиштүү өнүктүрүүгө алып келет.

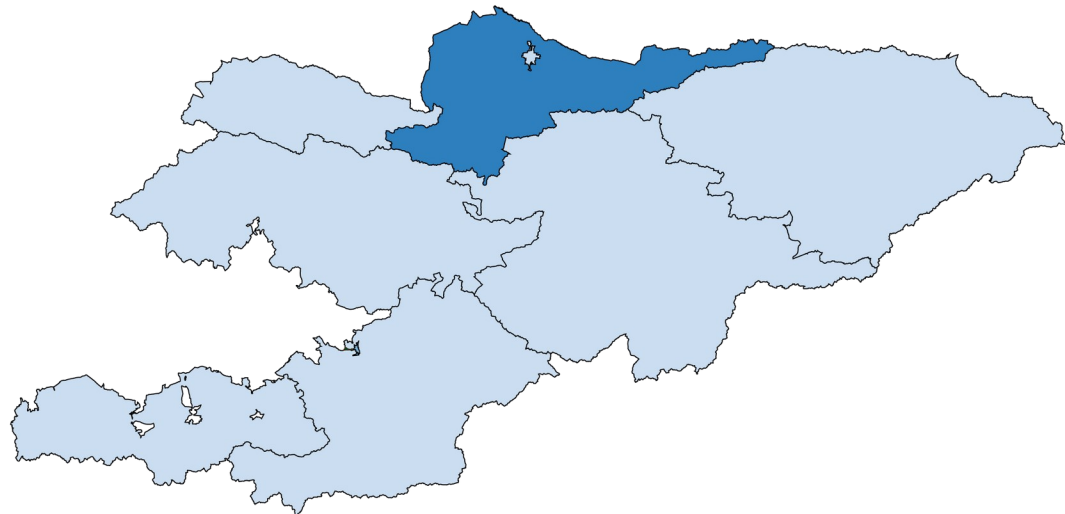


- Долбоордук мамиленин негизги принциптери төмөнкүлөрдү камтыйт:
- Максаттарды жана милдеттерди так коюу: Долбоордун алкагында жетишүү керек болгон конкреттүү жана өлчөнө турган максаттарды аныктоо.
- Кызыкдар тараптардын катышуусу: жергиликтүү жамааттар, бизнес, мамлекеттик жана өкмөттүк эмес уюмдар сыяктуу бардык кызыкдар тараптарды тартуу.
- Натыйжалуу ресурстарды башкаруу: максималдуу натыйжалуулукка жетүү үчүн финансылык, адамдык жана убакыт ресурстарын сарамжалдуу бөлүштүрүү.
- Мониторинг жана баалоо: Долбоордун жүрүшүнө үзгүлтүксүз мониторинг жүргүзүү жана зарыл болгон учурда стратегияны оңдоо үчүн жетишилген натыйжаларды баалоо.



- Чүй облусунда туруктуу өнүктүрүү үчүн потенциалдуу долбоордук багыттар:
- Энергетиканын туруктуулугу: мунай продуктыларына көз карандылыкты азайтуу үчүн күн жана шамал энергиясы сыяктуу энергиянын кайра жаралуучу булактарын өнүктүрүү.
- Айыл чарбасын өнүктүрүү: Заманбап айыл чарба ыкмаларын киргизүү, азык-түлүк коопсуздугун жакшыртуу үчүн фермерлерди жана жергиликтүү өндүрүүчүлөрдү колдоо.
- Экотуризм: Туристтерди тартуу үчүн инфраструктураны өнүктүрүү, жаратылыш коруктарын сактоо жана салттуу маданиятты колдоо.
- Билим берүү жана саламаттыкты сактоо: жашоонун сапатын жакшыртууга багытталган билим берүү программаларын жана ден соолукту чыңдоо иш-чараларын түзүү.

- Чүй облусунун географиялык абалы
- Райондун жалпы аянты 20,2 миң чарчы метрди түзөт. км, же Кыргыз Республикасынын аймагынын 10 пайызын түзөт.
- Чүй облусуна 8 район жана 7 шаар (бир облустук маанидеги шаар – Токмок жана 6 райондук маанидеги шаар – Кара-Балта, Шопоков, Кант, Кемин, Орловка, Кайыңды), шаар тибиндеги бир поселка жана 105 айыл аймагы кирет.
- Москва району - айыл. Беловодское (райондун борбору)
- Сокулук району – айыл. Сокулук (райондун борбору)
- Аламүдүн району – айыл. Лебединовка (райондун б)
- Чүй району - Токмок шаары (райондун борбору)
- Ысык-Ата району – Кант шаары (райондун борбору)
- Кемин району - Кемин (райондун борбору)
- Панфилов району - Кайыңды (райондун борбору)
- Жайыл району - Кара-Балта шаары (райондун борбору)





Облустагы мамлекеттик бюджеттин аткарылышы

2023-жылдын январь-июлунда Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Борбордук казыначылыгынын оперативдүү маалыматтары боюнча Чүй облусунун мамлекеттик бюджетинин кирешесине 13256,1 млн.сом түшкөн, бул 2022-ж. тийиштүү мезгилине салыштырмалуу 4435,4 млн.сомго, же 50,3 пайызга көп.

Быйылкы жылдын январь-июлунда республикалык бюджеттин чыгымдары кирешелерден ашкан жок. Жыйынтыгында, акча каражаттарынын профицити 4190,4 млн.сомду түздү.

53-таблица. Облустагы мамлекеттик бюджеттин аткарылышы

	Кирешелер		Чыгымдар		Акча каражаттарынын таңсыктыгы(-), профицити(+)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Январь	1214,1	1190,0	583,4	1015,3	630,7	174,7
Январь-февраль	2319,4	3342,5	1512,1	2313,5	807,3	1029,0
Январь-март	3517,9	5004,6	2527,6	3726,2	990,3	1278,4
Январь-апрель	4597,0	6795,5	3668,5	5066,1	928,5	1729,4
Январь-май	5632,6	9360,5	4819,9	6507,0	812,7	2853,5
Январь-июнь	6964,9	11381,6	6490,4	8201,9	474,5	3179,7
Январь-июль	8820,7	13256,1	7306,6	9065,7	1514,1	4190,4

Мамлекеттик бюджеттин салыктык кирешелери 12617,9 млн. сомду түзүп, өткөн жылдын тийиштүү мезгилине салыштырмалуу алар 49,5 пайызга же 4179,7 млн. сомго көбөйдү. Салыктык кирешенин негизги көлөмү, же 73,8 пайызы, товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн салыгынын эсебинен алынды. Салыктык эмес кирешелер мурунку мезгилге салыштырмалуу 1,7 эсе, же 255,7 млн. сомго көбөйдү.

Өнөр-жай

2023-ж. январь-августунда өнөр жай өндүрүшүнүн өсүшү 2022-ж. январь-августуна салыштырмалуу фармацевтика продукциясын өндүрүү – 2,0 эсе, текстиль өндүрүшү, кийим жана бут кийим өндүрүү – 1,8 эсе, жыгач жана кагаз буюмдарын өндүрүү – 42,6 пайызга, резина жана пластмасса буюмдарын, башка металл эмес минералдык продуктуларды өндүрүү – 24,3 пайызга өскөн. Ошондой эле электр энергиясы, газ, буу жана кондицияланган аба менен камсыз кылууда – 10,1 пайызга, тоо кендерин казып алууда – 9,6 пайызга өсүү белгиленди. Суу менен камсыз кылууда, тазалоодо, калдыктарды тазалоодо жана экинчилик чийки затты алууда – 8,3 пайызга өндүрүш көлөмүнүн азайышы байкалды.

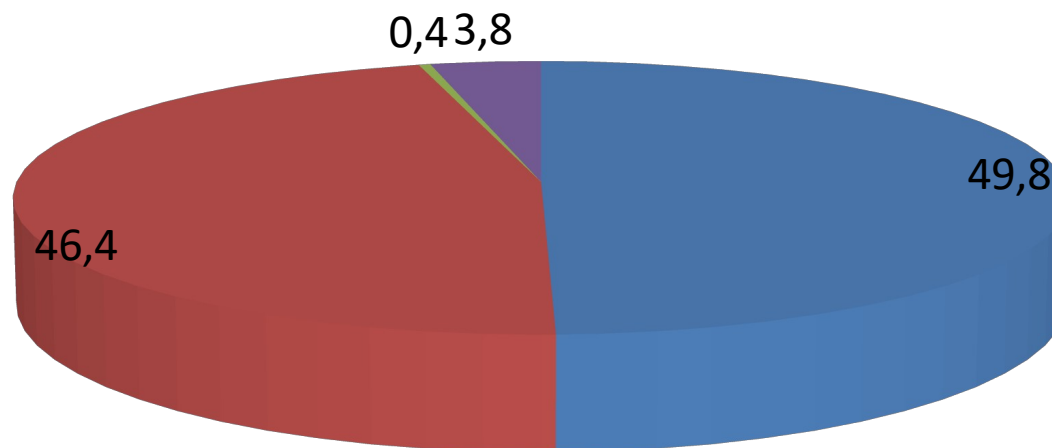
Өнөр жай продукциясын өндүрүү көлөмү (млн. сом)





Айыл чарба

2023-жылдын январь-августа айларында айыл чарба продукцияларынын дүң чыгарылышы 54966,2 млн. сомду түзүп, физикалык көлөмдүн индекси 94,3 пайызды түздү.



- мал чарба продукциясынын үлүшү-49,8
- өсүмдүк өстүрүүчүлүк-46,4
- токой чарбасы/ балык улоочулук-0,4
- тейлөөлөр-3,8

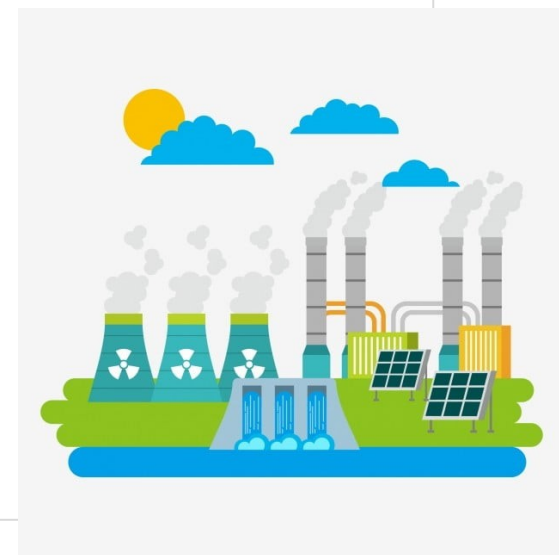
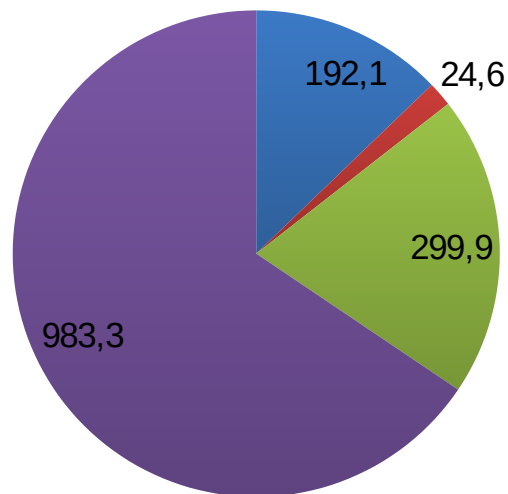




**Айлана чөйрөнү коргоого жана жаратылыш ресурстарын
үнөмдүү пайдаланууга жумшалган негизги капиталга
инвестициялар
(млн. сом)**



- Суу ресурстарын коргоо жана пайдалануу
- Аба атмосферасын коргоо
- Агып чыкма сууларды тазалоо
- Жерди коргоо жана үнөмдүү пайдалануу





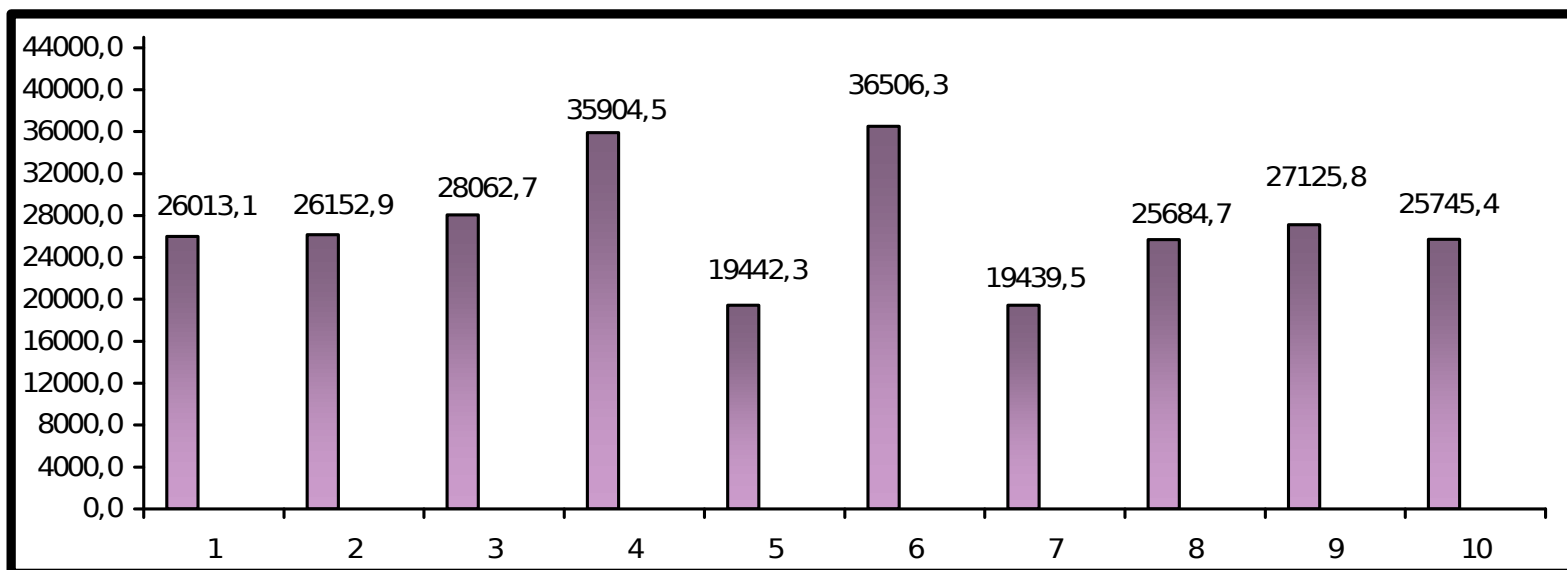
Эмгек акы

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аныктаган валюталардын расмий курсуна жараша 2023-ж. январь-июлунда бир кызматкердин орточо айлык эмгек акысы 307,7 АКШ долларын түздү.

Аймактар боюнча эсептелген орточо айлык эмгек акы

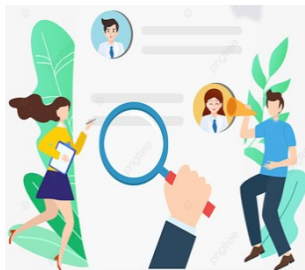
2023-ж. июлунда

(сом)



- 1 Чүй облусу
- 2 Аламүдүн району
- 3 Жайыл району
- 4 Кемин району
- 5 Москва району

- 6 Панфилов району
- 7 Сокулук району
- 8 Чүй району
- 9 Ысык-Ата району
- 10 Токмок ш.



ЦЕЛИ  **В ОБЛАСТИ
УСТОЙЧИВОГО
РАЗВИТИЯ**

Количество созданных новых рабочих мест по территории

(единиц)

	Создано новых рабочих мест						
	Всего	В ТОМ ЧИСЛЕ				из него	
		на действующих предприятиях, в организациях и учреждениях	на новых предприятиях, отчи- тавшихся из числа зарегистрированн- ых в ЕГРСЕ	в неформальном секторе*, всего	из него		
					на индивиду- альной основе	в крестьянских (фермерских) хозяйствах	
Чуйская область	24 401	761	511	23 129	10 940	12 189	
Аламудунский район	5 142	232	115	4 795	2 649	2 146	
Бсык-Атинский район	1 158	263	188	707	97	610	
Жайылский район	2 268	0	0	2 268	510	1 758	
Кеминский район	1 632	62	164	1 406	1 404	2	
Московский район	4 067	47	20	4 000	2 000	2 000	
Панфиловский район	922	0	1	921	206	715	
Сокулукский район	1 223	12	9	1 202	81	1 121	
Чуйский район	7 235	16	0	7 219	3 382	3 837	
г.Токмок	754	129	14	611	611	0	





Социалдык сектор Калктын демографиясы*



ЦЕЛИ В ОБЛАСТИ
УСТОЙЧИВОГО
РАЗВИТИЯ

- 2023-жылдын 1-июнуна карата туруктуу калктын саны эсеп боюнча 1076,5 миң адамды түздү. 2023-жылдын январь-июнь айында 2023-ж. тийиштүү мезгилине салыштырмалуу демографиялык кырдаал төрөлгөндөрдүн жана өлүмдүн өсүшү менен мүнөздөлдү.
- Январь-июнь айында облуста 10244 наристе төрөлдү, же калктын 1000 адамына 19,3 промиллени түздү (2022-ж. январь-июнь айында – 17,6 промилле), ал эми өлгөндөрдүн саны 2988 адам, же калктын 1000 адамына 5,6 промиллени түздү (2022-ж январь-июнь айында – 6,3 промилле). Эң көп төрөлгөндөрдүн саны Чүй, Москва, Кемин, ал эми өлгөндөрдүн саны Москова, Жайыл, Ысык-Ата райондорунда белгиленди.
- Калктын табигый өсүүсү 7256 адамды, же калктын 1000 адамына 13,7 промиллени түздү (өткөн жылдын аналогдук мезгилинде -11,3). Калктын табигый өсүүсүнүн жогорку деңгээли Чүй, Москова, Панфилов райондорунда белгиленди.
- Калктын ден-соолугунун маанилүү мүнөздөмөсү болуп наристелердин өлүмү эсептелет. 2023-ж. январь-июнь айында бир жашка чейинки балдардын өлүмү 54 адамды, же калктын 1000 адамына 5,3 промилени түздү (2022-ж. январь-июнь айында – 14,4 промилле).
- 2023-жылдын январь-июнь айында никелешүүнүн коэффициенти өткөн жылдын отчеттук мезгилине салыштырмалуу азайып жана калктын 1000 адамына 5,8 промиллени түздү (2022-ж. январь-июнь айында – 6,9 промилле), ал эми ажырашуулар калктын 1000 адамына 2,1 промиллени (2022-ж. январь -июнь айында – 2,0 промилле) түзүп өсүү менен мүнөздөлдү.



ЦЕЛИ  **В ОБЛАСТИ
УСТОЙЧИВОГО
РАЗВИТИЯ**

Калктын миграциясы

2023-жылдын 2-кварталында Чуй облусуна КМШ мамлекеттеринен, алыскы чет өлкөлөрдөн жана Кыргыз Республикасынын башка аймактарынан жалпысынан 1472 адам келсе, 1146 адам чыгып кеткен, калктын миграциялык өсүүсү 326 адамды түздү.

57-таблица. Чуй облусунда калктын миграциясы

Январь – июнь 2023ж.

(адам)

	Келгендердин саны	Кеткендердин саны	Миграциялык өсүү, (-) калктын кетүү агымы
Баардыгы	1472	1146	326
анын ичинде			
КМШ	1362	1060	302
Алыскы чет өлкөлөр	110	86	24

2023-жылдын январь-июнь айларында Чуй облусуна шериктештик жана алыскы чет мамлекеттерден (тышкы миграция) 1472 адам келип, 1146 адам чыгып кеткен, миграциялык өсүш 326 адамды түзгөн.

Келгендердин эң көп үлүшү Россиядан келгендер – 673 (бардык келгендердин 45,7 пайызы), Таджикстан – 510 адам (34,6), Казахстан – 101 (6,9), Өзбекстан – 71 (4,8 пайызы) жана башкалар.

Эмигранттардын негизги агымы Россияга 698 адам (башка мамлекеттерге кеткендердин 60,9 пайызы), Казакстанга 350 адам (30,9 пайыз) ж.б.



Туризм

- 2023-жылы 2 - кварталда Чүй облусундагы эс алуу жана туристтик жайларга дүйнөнүн 26 өлкөсүнөн 9223 чет өлкөлүк жарандар келди.
- Чет өлкөлүк жарандардын ичинен эң көп келген туристтердин саны алыскы чет өлкөлүк жарандар – 6828 адам, же 74,0 пайызды түзгөн, ал эми КМШ өлкөлөрүнүн жарандары - 2395 адам, же 26,0 пайызды түздү.

